

آینده فرزندان ما را

با هم میسازیم

جهت ارتباط با ما کلیک کنید

پشتیبانی لحظه ای محصولات

ورود به سایت مشق آنلاین

اینستاگرام مشق آنلاین

مشق آنلاین

شناسه نشر دیجیتال : ۱۳۴۶۶

مشخصات : کتاب دیجیتال با فرمت PDF

یادداشت

خرید و مشاهده مشخصات اثر به طور انحصاری در سایت:

MashghOnline.ir

ناشر دیجیتال مبتنی بر خط و مبتنی بر حامل های رایانه ای

نام کتاب : (درس پنجم فارسی کلاس پنجم ابتدایی)

ناشر : مشق آنلاین

صاحب اثر : سید امیر بنی طبا

شناسه ثبت : 397842

کلیه حقوق چاپ و نشر این اثر برای وب سایت مشق آنلاین محفوظ است.

هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق چاپ یا انتشار تمام یا بخشی از این اثر را ندارد.

انتشارات مشق آنلاین دارای مجوز از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به شماره ۱۰۶۵۸۶۹۲۹۷۱۱ و پروانه نشر به شماره ۱۳۴۶۶ میباشد.

متخلفین به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از ناشران تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

نمادها و صلاحیت ها

درسنامه

(درس ۵)

فارسی کلاس پنجم ابتدایی

جلسه ی ۱: روخوانی / درست و نادرست / درک متن

جلسه ی ۲: واژه آموزی / روخوانی

جلسه ی ۳: نوشتاری املاء و نگارش / روخوانی

کتاب نگارش خود را باز کنید و درس پنجم را با توجه به توضیحات داده شده و با دقت، خوش خط و بدون خط خوردگی کامل کنید و اگر سوالی دارید، بپرسید.

جلسه ی ۴: تصویر خوانی / صندلی صمیمیت

جلسه ی ۵: درک متن / املا

جلسه ی ۶: ارزشیابی

از دانش آموز انتظار می رود که: از روی درس صحیح و روان بخواند و به پرسش های درست و نادرست و درک متن و ... پاسخ صحیح بدهد.

اشکالات احتمالی تمرین جلسه ی ۵ هم؛ به صورت انفرادی یا گروهی رفع می شود.

جلسه ی ۷: نگارش

کتاب نگارش خود را باز کنید و ادامه ی درس پنجم را با توجه به توضیحات داده شده و با دقت، خوش خط و بدون خط خوردگی کامل کنید و اگر سوالی دارید، بپرسید.

جلسه ی ۸: بخوان و حفظ کن

جلسه ی ۹: املا کلاسی

جلسه ی ۱۰: آزمون

جلسه ی ۱۱: رفع اشکال احتمالی

چک لیست:

اهداف درس:

توجه به دانایی و هوشمندی در رفتار اجتماعی
آشنایی با آداب سخن گفتن با بزرگترها
معرفی ناصر خسرو
گسترش واژگان با استفاده از ترکیب (کلمه+بن)
تقویت مهارت زبان آموزی
ترغیب دانش آموزان به پرهیز از ظاهر بینی
جلب توجه به ارزشمندی تفکر و تعقل و قضاوت منطقی

تاریخ ادبیات:

ناصر خسرو در بلخ به دنیا آمد و در سن چل سالگی بر اثر خوابی که دید ناگهان اخلاق و خصوصیات او تغییر کرد و به سفر حج رفت و در زمینه های حکمت، شعر و ادب و فلسفه به فعالیت پرداخت و سفرهای زیادی کرد.
متولد ۳۹۴ هجری قمری
فوت ۴۸۱ هجری قمری
آثار او: سفرنامه، وجه دین و دیوان اشعار

محتوای شعر:

در این شعر، ناصر خسرو با شیوه مناظره (گفت و گو کردن دو شخص یا دو چیز با هم) داستانی را به وجود آورده است که در آن دو شخصیت "کدوبن" و "چنار" با استفاده از آرایه ی "تشخیص" با هم گفت و گو و بحث می کنند. چنار سن بیشتری دارد و تجربه اش از کدوبن بیشتر بوده و این مفهوم را به کدوبن یادآوری می کند که: نباید زود قضاوت و داوری کنی. همچنین باید از غرور و خودخواهی نابجا دوری کنی.
توجه: این شعر به صورت مناظره و شیوه جان بخشیدن بین بوته ی کدو و درخت چنار سروده شده است.

قالب شعر:

این چند بیت از یک قصیده انتخاب شده است، بنابراین در بیت اول در هر دو مصراع، قافیه وجود ندارد و قافیه ها فقط در مصراع دوم هر بیت آمده است. قطعه ای از این شعر در این درس آورده شده است که قالب آن به صورت زیر می باشد:

*.....
*.....
*.....

واژه آموزشی

واژه‌های مرکب: واژه‌هایی هستند که بیش از یک جزء دارند و هر یک از اجزایش دارای معنی است مانند:

راه آهن (راه+آهن)...هر کدام از اجزای راه آهن معنی کاملی دارند.

گلاب پاش (گلاب+پاش)...هر کدام از اجزای گلاب پاش معنی کاملی دارند.

یکی از ساخته‌های واژه‌های مرکب به صورت ترکیب اسم +بن است

کلمه بن یعنی ریشه، بنیاد و بوته و درخت است

بیدبن یعنی درخت بید

کدوبن یعنی بوته ی کدو

خاربن یعنی بوته ی خار

گلبن یعنی ریشه ی گل

برای اینکه شعر را با لحن و آهنگ مناسب بخوانیم:

*اندیشیدن: شعرا آرام خوانده و درباره محتوا و آهنگ مناسب آن می اندیشیم

*یافتن: لحن و آهنگ آن را کشف می کنیم

*خواندن: پس از تشخیص لحن اکنون با آهنگ و سرعت مناسب میخوانیم

دانش زبانی:

ضمیر: کلمه ای است که می تواند جایگزین اسم شود تا از تکرار اسم در جمله و متن جلوگیری کند.

۱- ضمیر شخصی منفصل (جداگانه): ضمیری است که تنها به کار می رود و معنی مستقل دارد. مثل: من، تو، او، ما، شما، ایشان (آنها)

مثلا به جای اینکه بگوییم "علی را دیدم و به علی گفتم"، می گوییم "علی را دیدم و به او گفتم"

۲- ضمیر شخصی متصل (پیوسته یا چسبیده): ضمیری است که به کلمه چسبیده و به تنهایی معنی و کاربردی ندارد. مثل: (م-ت-ش-

مان-تان-شان) مثل: کتابش، خوردم، ظرف مان مثلا: دانش آموزان دبستان علم و اخلاق مطالعه کردند، کتابخانه شان خیلی بزرگ است،

کتابخانه شان اشاره به کتابخانه ی دانش آموزان دبستان علم و اخلاق دارد.

۳- ضمیر مشترک: این ضمیر برخلاف ضمیرهای بالا شخصی نیست یعنی برای همه ی شخص ها به طور مشترک به کار می رود که

عبارتند از: "خود"، "خویش"، و "خویشتن" مثال: من خود می دانم. تو خود می دانی. او خود می داند.

۴- ضمیر اشاره: این ضمیر برای اشاره به انسان، حیوان یا چیزها به کار می رود. مثل: اینها، آن ها، همین، همان مثلا: درختان

سرسبز هستند، آن ها هوا را پاکیزه نگه می دارند.

بخوان و بیندیش (گلدان خالی)

این درس درباره ی داستان یک پادشاه چینی ایت. برای اینکه جانشین را انتخاب کند، به چندین بچه، گلدانی و دانه ی ای می دهد تا وقتی که گل رشد کرد به قصر پادشاه بیایند، اما پادشاه از دیدن این همه گل ها تعجب می کند! علتش این بود که دانه های داده شده، پخته بودند و قادر به جوانه زدن و رشد کردن نبودند! پادشاه فهمید که همه به او دروغ گفتند به جز کودکی به نام "پینگ"، پینگ، گلدانی به پادشاه داد که در آن هیچ گلی نرویده بود. پادشاه فهمید "پینگ" بهترین کسی است که می تواند جانشین او باشد زیرا، او درستکار و راستگو بود، و با شجاعت در برابر پادشاه از دروغگویی پرهیز کرد.

حکایت (زیرکی)

محتوای حکایت: پیام حکایت، همان ضرب المثل " بار کج به منزل نمی رسد." است، یعنی انسان ها نباید در همان آغاز کار به دنبال کارهای ناشایست و نادرست بروند چون که عاقبت، یک روز، این کارهای ناشایست، سبب رسوایی آن ها می شود. تاریخ ادبیات: جوامع الحکایت اثر محمد عوفی در سال ۶۰۳ ه.ق "نوشته شده است. این کتاب مجموعه ای از داستان های دارای نکات تاریخی، اخلاقی و پر از داستان های فارسی است.

تمرین:

۱- معنی کلمات زیر را بنویسید.

کدوبن:	داوری:	مهرگان:	بن:	پدید:
نامرد:	زیادت:	برتر:	هنگام:	کاهلی:

۲- عبارت های زیر را بخوان و آن ها را با کلمه های زیر کامل کن.

وزد	زیادتی	کاهلی	هنگام
-----	--------	-------	-------

گفتا: "دیویست باشد و اکنون است."
برتر شدم، بگو تو که این ز چیست؟
با تو مرا هنوز، نه است.
فردا که بر من و تو باد مهرگان.

۳- یک ضرب المثل زیبا بنویس و آن را معنی کن.

۴- حروف جا افتاده در کلمات زیر را بنویس.

م...رگاننوز	کا...لی	دا...ری	و...د	غ...ه
م...جزه آسایجان انگیز	منت...رمگین		

۵- مانند نمونه انجام بده.

خار+بن=خاربن: بوته ی خار	بید+بن=
نار+بن=	گل+بن=

۶- در هر جمله، غلط املایی را پیدا کن و بنویس.

* آن روز قصر امپراتور خیلی شلوق بود.....

* حیات قصر پرا از گل های قشنگ و خوش بو شده بود.....

* یک سال از آن مواضبت کردم ولی اصلا رشت نکرد.....و.....

گفتا: "دیویست باشد و اکنون زادتی است."
.....

* بگو تو که این کاحلی ز چیست؟.....

۷- در هر گروه، یک واژه با بقیه فرق دارد، آن را مشخص کنید.

*حافظ/ سعدی/ زکریای رازی/ فردوسی/.....

*تند/ سریع/ چالاک/ ناگریز/.....

*درویش/ فقیر/ غنی/ تهیدست/.....

*زیرکی/ کاهلی/ سستی/ تنبلی/.....

۸- مفهوم بیت زیر را بنویس.

او را چنار گفت: که امروز، ای کدو
با تو مرا هنوز، نه هنگام داوری است

۹- کلمه های به هم ریخته را مرتب کنید.

فردا/حاکم/حاصل/فرمود/زر/تو/گرد/کنم/باز/که/امن/تو

۱۰- ده کلمه از درس چنار و کدوین پیدا کنید و با استفاده از آن ها یک متن در سه بند بنویسید و ضمیر را در آن مشخص کنید.

خودسنجی

خودسنجی	خ خ	خ	ق ق	ن ت
۱- تبدیل شعر به نثر ساده را یاد گرفته ام.				
۲- با ضمیر و کاربرد آن آشنا شدم.				
۳- با توجه به واژه های جدید با املاي آن ها آشنا شدم.				
۴- کلمات ترکیبی با بن را یاد گرفتم.				
۵- تمرین ها را به راحتی پاسخ می دهم.				

والدین سنجی

والدین سنجی	خ خ	خ	ق ق	ن ت
۱- فرزندم تبدیل شعر به نثر ساده را یاد گرفته است.				
۲- با ضمیر و کاربرد آن آشنا شده است.				
۳- او در املاي کلمات جدید پیشرفت کرده است.				
۴- فرزندم کلمات ترکیبی را یاد گرفته است.				
۵- او تمرین ها را به راحتی پاسخ می دهد.				

لغات

(درس ۵)

فارسی کلاس پنجم ابتدایی

چنار و کدو بُن

کلاس پنجم ابتدایی

معنی واژه‌های جدید

بن: ریشه - کدوبن: بوته‌ی کدو	باد مهرگان: باد پاییزی	زیادتی: بیشتر
بلندقامت: بلندقد	وزد: بوزد	آن‌گه: آن‌گاه
زر: طلا	بستد: گرفت	به نرمی: به آهستگی

واژه‌های مهم املائی :

مدّت - دویست - زیادتی - باد مهرگان - کاهلی - بلند قامتی - امپراتور - بستد - زر - اشارت - مدّتی - طلبید - صاحب

ناصر خسرو، از شاعران و نویسندگان بزرگ ایرانی در قرن چهارم بوده است. از کودکی به حفظ قرآن و کسب کمالات پرداخت و آثاری چون دیوان اشعار، سفرنامه، خوان اخوان و ... را از خود به جا گذاشت و در افغانستان در سن ۸۷ سالگی درگذشت.

معنی شعر

بوته‌ی کدو از چنار پرسید که «تو چند سال داری؟» چنار گفت: «۲۰۰ سال و شاید هم بیشتر از ۲۰۰ سال است.»

چنار به او گفت: «ای کدو، امروز نباید من و تو با هم مقایسه شویم

زمان پاییز که باد پاییزی بر من و تو می‌وزد، مشخص می‌شود که کدام یک از ما محکم و استوار ایستادگی می‌کند.»

دانش زبانی

«بُن» به معنی بوته، درخت، ریشه، بیخ و بنیاد است که به عنوان پسوند بعد از بعضی از کلمه‌ها می‌آید.

سرو + بن ← سروبن؛ یعنی ریشه‌ی درخت سرو یا درخت سرو

خار + بن ← خاربن؛ یعنی ریشه‌ی بوته‌ی خار

نکته: «بُن» پسوندی است که با بعضی از واژه‌ها ترکیب می‌شود و کلمه‌ی جدیدی می‌سازد.

بخوان و بیندیش:

دمی، نویسنده‌ی داستان «گلدان خالی» است. این داستان را نورا حق پرست ترجمه کرده است.

حکایت «زیرکی» از کتاب «جوامع-الحکایات» اثر محمد عوفی است.

۱- جمع یا مفرد بودن هر یک از واژه‌های زیر را مشخص کنید.

- افکار ← مفرد ○ جمع ○ ویران ← مفرد ○ جمع ○
- یاران ← مفرد ○ جمع ○ مخلوقات ← مفرد ○ جمع ○
- گریان ← مفرد ○ جمع ○ پهلوان ← مفرد ○ جمع ○

۲- در هر یک از عبارتهای زیر چند جمله مشاهده می‌کنید؟

الف) مهربانی است که ما را به نیکویی و دانایی و به خود می‌کشاند. جمله

ب) دانش‌آموز کوشا، دوست‌داشتنی و مورد توجه همه است. جمله

ج) ای دوستان! بدانید ملتی که تلاش کند به موفقیت می‌رسد. جمله

د) می‌پرسم چون می‌اندیشم و می‌اندیشم چون کنجاوم، کنجاوم چون زنده هستم. جمله

۳- با ترکیب‌های زیر جمله بسازید.

بالاترین شاخه:

هنگام داوری:

۴- هر یک از جمله‌های زیر را دوباره با توجه به کلمه‌های داخل کمانک بازنویسی کنید.

الف) ما در پارک هستیم. (هستند)

.....

ب) هفته‌ی گذشته دوستم را در کتابخانه دیدم. (فردا)

.....

ج) گروه کلاس، مسابقات را با موفقیت به پایان رساندند. (امتحانات)

.....

کاربرگ درس ۵ (فارسی)

تاریخ:

نام آموزگار:

نام:

نام خانوادگی:

کلاس پنجم ابتدایی

۱. از بین کلمه‌های زیر، واژه‌های مناسب جاهای خالی را پیدا کنید و بنویسید. (۲ کلمه اضافه است).

من تو ما او شما آن‌ها

الف) برای شادی کودکان تلاش می‌کنیم. (ب) دیروز به دیدن دوست قدیمی خود رفتند.

ج) و دوستانم به گردش علمی می‌رویم. (د) به کلاس بالاتر می‌روید.

۲. در جمله‌های زیر، غلط‌های املايي را پیدا کنید و شکل درست آن‌ها را بنویسید.

گفتا: «دویست باشد و اکنون ضیادتی است.»

«فردا که بر من و تو، وزد باد محرگان / آن‌گه شود پدیده، که نامرد و مرد کیست» «ناسر خسرو»

(.....) (.....) (.....) (.....)

۳. هم‌معنی (مترادف) کلمه‌های زیر را بنویسید.

مهرگان (.....) زیادتی (.....) بلند قامت (.....) کدوبن (.....)

۴. مخالف (متضاد) واژه‌های زیر را بنویسید.

(زیاد #.....) (بلند #.....) (قدیم #.....) (شلوغ #.....)

۵. جمع کلمه‌های زیر را بنویسید.

دانه (.....) گل (.....) طیب (.....) درخت (.....)

۶. برای هر کلمه، دو هم‌خانواده بنویسید.

هیجان‌انگیز: (..... ،) علاقه‌مند: (..... ،)

تحسین: (..... ،)

۷. کلمه‌های زیر را به ترتیب حروف الفبا بنویسید.

مهرگان چنار امپراتور گلدان علاقه انتظار

۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶)

۸. در هر یک از عبارت‌های زیر چند جمله مشاهده می‌کنید؟

الف) مهربانی است که ما را به نگوئی و دانایی و به خود می‌کشاند. جمله

ب) دانش آموز کوشا، دوست‌داشتنی و مورد توجه همه است. جمله

ج) ای دوستان! بدانید ملتی که تلاش کند به موفقیت می‌رسد. جمله

د) می‌پرسم چون می‌اندیشم و می‌اندیشم چون کنجاوم، کنجاوم چون زنده هستیم. جمله

۹. مفهوم و کاربرد مثل‌های زیر را بنویسید.

الف) نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود ←

ب) بار کج به منزل نمی‌رسد ←

۱۰. هر یک از جمله‌های زیر را دوباره با توجه به کلمه‌های داخل کمانک بازنویسی کنید.

الف) ما در پارک هستیم (هستند)

ب) هفته‌ی گذشته دوستم را در کتابخانه دیدم (فردا)

۱۱. هر یک از عبارت‌های ستون «الف» را به عبارت مرتبط با آن در ستون «ب» وصل کنید. (یک مورد اضافی است).

الف	ب
گلبن	ریشه‌های سرسبز
بن دندان	ریشه‌های درخت بید
سروبن	ریشه‌های درخت سرو
بید بن	ریشه‌ی دندان
	ریشه و بوته گل

آزمون درس ۵ (فارسی)

تاریخ:

نام آموزگار:

نام:

نام خانوادگی:

کلاس پنجم ابتدایی

۱- معنی کلمه ها را بنویسید .

خار + بن :

دندان + بن :

۲- با استفاده از کلمات (هم - چون - اگر - که - از - سپس) جمله ها را کامل کنید

- چیزی نگذشت گیاهان به طرز عجیبی رشد کردند

- روزی به فکرش رسید ، این راه جانشین خود را انتخاب کند

- او شرمنده بود نتوانسته بود دانه گل را پرورش دهد

- دانه ها را در گلدان گذاشت ، خاک گلدان را عوض کرد

- این خبر هیجان انگیز پخش شود بچه ها خوش حال می شوند

۳- مفهوم بیت زیر را بنویسید

با تو مرا هنوز نه هنگام داوری است
او را چنار گفت که ای کدو

۴- حروف جا افتاده را کامل کنید

م رگان نوز کا لمی مگین

۵- کلمه هیجان انگیز را در یک جمله خبری و یک جمله سوالی بکار ببرید .

.....

.....

۶- در هر گروه کلمه ای که با بقیه متفاوت است را مشخص کنید

- حافظ - سعدی - رازی - فردوسی
- تند - سریع - ناچار - چالاک
- زیرکی - سستی - تنبلی - خواب آلودگی

۷- معنی کلمات زیر را بنویسید .

- زیادت :
- برتر :
- هنگام :
- داوری :

۸- کلمه های به ریخته را مرتب کنید

باید - خیلی - می کرد - اما - پیر - جانشینی - بود - خود - امپراتور - و - برای - انتخاب

تاریخ:

نام آموزگار:

آزمون فصل دوم (فارسی)

کلاس پنجم ابتدایی

نام:

نام خانوادگی:

۱ در کدام گزینه، غلط املایی دیده می‌شود؟

- الف) حاکم کس فرستاد و آن مرد را طلبید و به نرمی و درشتی زر را بستد و به صاحب زر باز داد.
- ب) امپراتور فرمان داد همه‌ی بچه‌های آن سرزمین به قصر بیایند تا دانه‌های مخصوصی به آنها بدهد.
- ج) پینگ از همه خوشحال‌تر بود، چون مطمئن بود که می‌تواند زیباترین گل را پرورش دهد.
- د) حیاط قصر، پر از گل‌های قشنگ و خوشبو شده بود ولی امپراتور اخم کرده بود و حرف نمی‌زد.

۲ رابطه‌ی واژه‌ها در کدام گزینه، با بقیه متفاوت است؟

- الف) نیک و بد ب) فضیلت و برتری ج) فروغ و روشنی د) بهره و سود

۳ معنی واژه‌های زیر را بنویسید.

گرما به: ----- بازرگان: ----- خصلت: ----- هلاک: -----
گزند: ----- کاهلی: ----- کهن‌سال: ----- بادِ مهرگان: -----

۴ متضاد (مخالف) واژه‌های زیر را بنویسید.

موقفیت ≠ ----- برنا ≠ ----- تهیدست ≠ ----- نهان ≠ -----

۵ با کنار هم قرار دادن واژه‌های زیر، چهار واژه‌ی جدید بسازید.

روز رُفت آموز آهن گر گار کار

۶ در بیت روبه‌رو، قافیه و ردیف را پیدا کنید و بنویسید. توانا بود هر که دانا بود زدانش دل پیر، برنا بود

واژه‌های قافیه: ----- ردیف: -----

۷

در متن زیر، واژه‌هایی را که نادرست نوشته شده‌اند، پیدا کنید و شکل درست آنها را بنویسید.

بعضی از گوشت‌ها خوشکیده و بعضی فاصد و بدبو شده بودند. تیبب با خون سردی به تگه‌های گوشت نگاهی کرد. سپس تگه گوشتی را نشان داد و پرسید: «این گوشت در کدام قسمته شهر بوده است؟»

۸

بیت‌های زیر را کامل کنید.

(الف) ----- خرد دست گیرد به هر دو -----

(ب) به ----- گرای و بدو شو بلند -----

۹

در متن زیر، نشانه‌های ربط را پیدا کنید و زیر آنها خط بکشید.

بازرگان ثروتمندی همراه با کاروان بزرگ و دو گاو راهی سفر شد. در میان راه، ناگهان باران شدیدی بارید و زمین پُر از گِل و لای شد. یکی از گاوها در گِل گیر کرد. او را به سختی بیرون کشیدند، اما گاو بیچاره آنقدر دست و پا زده بود که دیگر نمی‌توانست حرکت کند. بازرگان به یکی از خدمتکارانش گفت همانجا پیش گاو بماند و از او مراقبت کند تا حالش خوب شود و بعد او را به کاروان برساند.

۱۰

داستان «چنار و کدوبن» را به نثر ساده و روان بازنویسی کنید.

پاسخنامه

کلاس پنجم ابتدایی

۱- گزینه‌ی ج درست است. (مطمئن)

۲- گزینه‌ی الف درست است. (واژه‌های گزینه‌ی الف متضاد و واژه‌های گزینه‌های ب و ج و د مترادف هستند.)

۳- گرمابه: حمام بازرگان: تاجر خصلت: ویژگی هلاک: نابودی
گزند: آسیب کاهلی: تنبلی، سستی کهن‌سال: پیر، سالخورده باد مهرگان: باد اوایل پاییز (مهر)

۴- موفقیت ≠ شکست برنا ≠ پیر تهیدست ≠ ثروتمند نهان ≠ آشکار

۵- آموزگار، آهنگر، کارگر، کارآموز، رفتگر، روزگار

۶- واژه‌های قافیه: دانا و برنا ردیف: بُود

۷- خشکیده - فاسد - طیب - قسمت

۸- الف) خرد رهنمای و خرد دلگشای خرد دست گیرد به هر دو سرای
ب) به دانش گرای و بدو شو بلند چو خواهی که از بد نیابی گزند

۹- بازرگان ثروتمندی همراه با کاروان بزرگ و دو گاو راهی سفر شد. در میان راه، ناگهان باران شدیدی بارید و زمین پُر از گل و لای شد. یکی از گاوها در گل گیر کرد. او را به سختی بیرون کشیدند، اما گاو بیچاره آنقدر دست و پا زده بود که دیگر نمی‌توانست حرکت کند. بازرگان به یکی از خدمتکارانش گفت همانجا پیش گاو بماند و از او مراقبت کند تا حالش خوب شود و بعد او را به کاروان برساند.

۱۰- بوته‌ی کدویی در کنار درخت چنار سالخورده و قدبلندی روید و در مدت زمان بیست روز قد کشید و بزرگ شد و از تنه‌ی درخت چنار پیچ خورد و بالا رفت و به بالاترین شاخه‌ی درخت چنار رسید. همین‌که خودش را آن بالا دید، مغرور شد و باور کرد که خیلی بزرگ شده است. نگاهی به درخت چنار کرد و از او پرسید: «تو چند ساله هستی؟» درخت چنار پاسخ داد: «بیشتر از دو بیست سال عمر دارم.» بوته‌ی کدو به درخت چنار خندید و گفت من با گذشت تنها بیست روز از عمرم، از تو بزرگ‌تر و برتر شده‌ام، بگو علت سستی و تنبلی تو چیست؟» چنار به او گفت: «اکنون زمان مناسبی برای قضاوت و داوری بین من و تو نیست، به زودی وقتی باد پاییزی شروع به وزیدن کند، مشخص می‌شود که چه کسی پست است و قهرمان کیست.»

گام به گام

(درس ۵)

فارسی کلاس پنجم ابتدایی

چنار و کدوین

درس پنجم

بوته‌ی کدویی در کنار چنار کهن سال و بلند قامتی روید؛ در مدت بیست روز، قد کشید، از تنه‌ی درخت پیچ خورد و به بالاترین شاخه‌ی چنار رسید. همین‌که خود را در آن بالا دید، باورش شد که خیلی بزرگ شده است. نگاهی به چنار کرد و ...

پرسید از آن چنار که «تو، چند ساله‌ای؟» بوته کدو از چنار پرسید که تو چند سال داری

گفتا: «دویست باشد و اکنون زیادتی است» چنار گفت دویست سال شاید هم بیشتر از دویست سال

خندید از کدو، که «من از تو، به بیست روز کدو خنده‌ای کرد و گفت من در مدت بیست روز از تو بلند تر شدم

برتر شدم، بگو تو که این گاهلی ز چیست؟» بگو علت تنبلی تو چیست

او را چنار گفت: که «امروز، ای کدو چنار به او گفت: ای کدو من امروز پاسخ تو را نمی‌دهم و الان زمان قضاوت و داوری بین من و تو نیست

با تو مرا هنوز، نه هنگام داوری است

فردا که بر من و تو، وزد باد مهرگان زمانی که پاییز فرا برسد و باد پاییزی بر من و تو بوزد آن موقع مشخص می‌شود که کدام یک از ما می‌تواند در برابر وزش باد مقاومت کند آنکه شود پدید، که نامرد و مرد کیست.»

ناصر خسرو

درست و نادرست

- ۱ کدوئُن، در کنار چنار روئید. درست
- ۲ بوته‌ی کدو پس از بیست روز محصول می‌دهد. نادرست، بوته کدو پس از بیست روز رشد زیادی می‌کند
- ۳ باد مهرگان، کدو و چنار را از بین می‌برد. نادرست، باد مهرگان بوته کدو را زرد می‌کند و از بین می‌برد

درک مطلب

- ۱ عمر درخت چنار و بوته‌ی کدو، هر کدام در این داستان چقدر بود؟ کدو بیست روز و چنار بیش از دویست سال
- ۲ چرا کدو پس از شنیدن سنّ چنار، به او خندید؟ چون چنار را با وجود سن بیشتر کوتاه تر و بی میوه تر می‌دید
- ۳ چنار قضاوت در مورد خود و بوته‌ی کدو را به چه زمانی موکول کرد؟ چرا؟ به پاییز چون می‌دانست کدو نمی‌تواند در برابر باد پاییزی مقاومت کند
- ۴ به نظر شما، حق با چنار بود یا بوته‌ی کدو؟ دلیل بیاورید چنار، زیرا مقاومت درخت بیشتر از مقاومت یک بوته است. درخت ریشه‌های قوی تری دارد
- ۵ چرا بوته کدو باورش شد که خیلی بزرگ شده است؟ چون با پیچ خوردن به دور درخت چنار به بالاترین شاخه ان رسید و خودش را ان بالا دید پس باورش شد که خیلی بزرگ شده است

واژه‌آموزی

سروئُن: ریشه‌ی درخت سرو

گلبن: ریشه و بوته‌ی گل

بن دندان: ریشه‌ی دندان

حالا شما بگویید.

■ خاربن : بوته خار

■ بیدبن : ریشه درخت بید

■ چناربن : ریشه درخت چنار

با توجه به داستان «چنار و کدو» نمایشی طراحی کنید. خودتان را جای یکی از شخصیت‌های زیر قرار دهید و نمایش را در کلاس اجرا کنید.

الف. چنار ■ ب. بوته‌ی کدو ■ پ. راوی داستان

برای اجرای مناسب و جذاب‌تر، لازم است به نکات زیر، توجه کنید:

۱. **صحنه‌پردازی:** فضایی مناسب با داستان، برای اجرا طراحی کنید.

۲. **انتخاب نقش:** پس از بررسی و بازخوانی داستان، یکی از شخصیت‌ها را انتخاب نمایید.

۳. **اجرای نمایش:** پس از تعیین نقش، هر فردی با رعایت ویژگی‌های شخصیت مورد نظر، مسئولیت خود را به نمایش بگذارد.

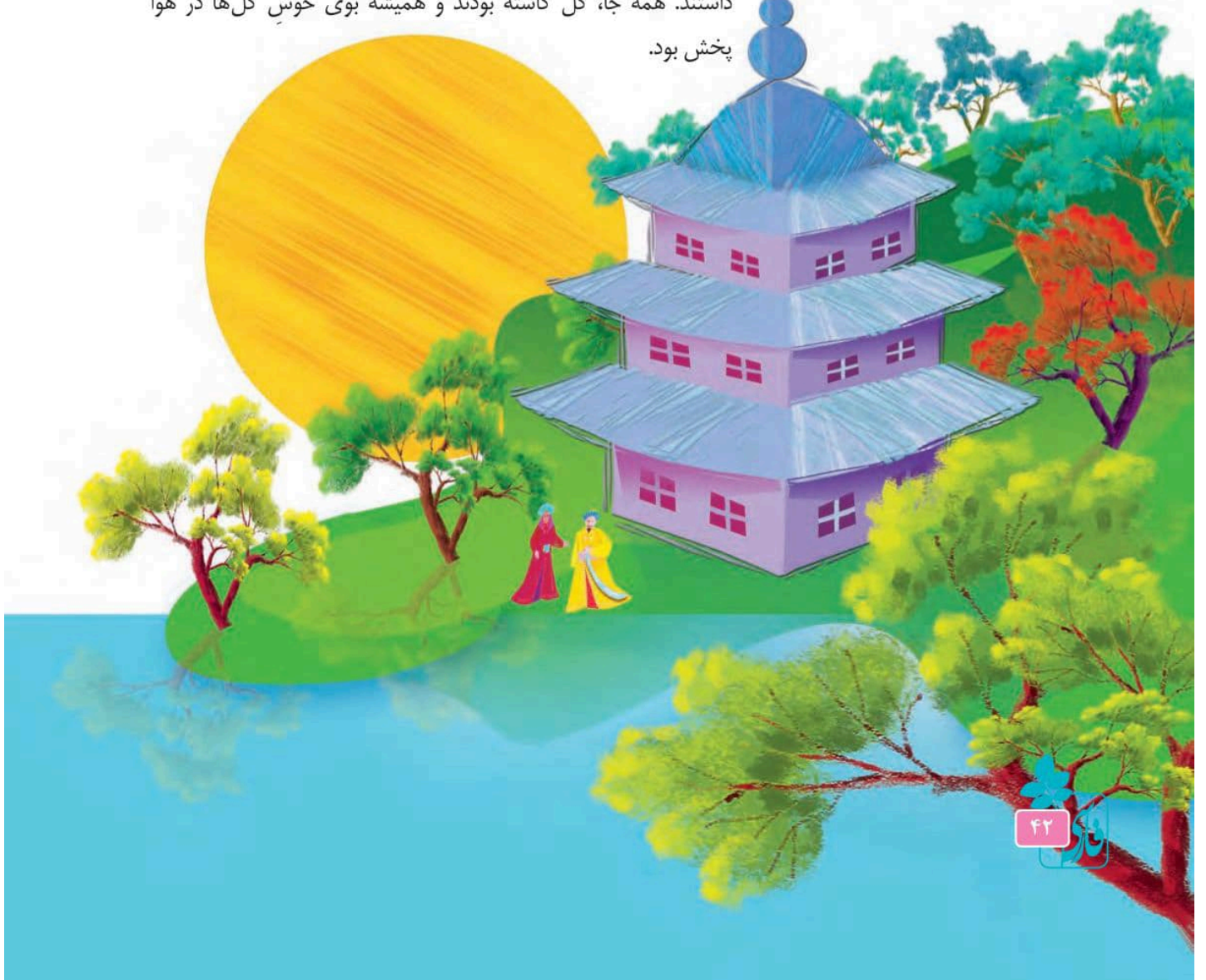
۴. **نقد و بررسی:** پس از پایان نمایش، درباره‌ی چگونگی اجرای نقش هر فرد، در گروه بحث و گفت‌وگو کنید و سرانجام، مباحث را جمع‌بندی کنید.

بخوان و بیندیش

گلدان خالی

در روزگاران قدیم در کشور چین، پسری به نام «پینگ» زندگی می‌کرد. پینگ، گل‌ها و گیاهان را بسیار دوست می‌داشت. هر چه می‌کاشت، خیلی زود جوانه می‌زد و غنچه می‌داد و چیزی نمی‌گذشت که به طور عجیب و معجزه‌آسایی رشد می‌کرد. در آن سرزمین، همه‌ی مردم به گل‌ها و گیاهان، علاقه‌ی زیادی داشتند. همه جا، گل کاشته بودند و همیشه بوی خوش گل‌ها در هوا پخش بود.

امپراتور آن سرزمین، پرنده‌ها را خیلی دوست داشت؛ ولی بیشتر از هر چیزی، به گل‌ها علاقه داشت و هر روز در باغ قصرش به گل‌ها و گیاهان رسیدگی می‌کرد؛ اما امپراتور خیلی پیر بود و باید جانشینی برای خود انتخاب می‌کرد. مدت‌ها در فکر بود چگونه این کار را بکند.

چون گل‌ها را بسیار دوست داشت، به فکرش رسید، از این راه جانشین خود را انتخاب کند. برای همین، فرمانی نوشت؛ و جارچیان، آن را به همه جا رساندند. امپراتور فرمان داده بود، همه‌ی بچه‌های آن سرزمین به قصر بیایند تا او دانه‌های مخصوصی به آنها بدهد. تا بعد از یک سال، گل‌هایی را که پرورش داده‌اند، بیاورند. کسی که بهترین و زیباترین گل را بیاورد، به جانشینی امپراتور انتخاب می‌شود.

این خبر بزرگ و هیجان‌انگیز در سرتاسر آن سرزمین پخش شد. بچه‌ها از همه جا برای گرفتن دانه‌ی گل‌ها به قصر امپراتور هجوم آوردند. همه‌ی پدر و مادرها آرزو داشتند، فرزند آنها جانشین امپراتور شود. بچه‌ها نیز امیدوار بودند که به عنوان جانشین امپراتور انتخاب شوند.

پینگ هم مثل بچه‌های دیگر، از امپراتور مقداری دانه‌ی گل گرفت. او از همه خوشحال‌تر بود؛ چون مطمئن بود که می‌تواند زیباترین گل را پرورش دهد.

او گلدانش را با خاک خوب و مناسب، پر کرد و دانه‌اش را با دقت زیاد در آن کاشت و در آفتاب گذاشت. هر روز به گلدانش آب می‌داد و با اشتیاق منتظر بود دانه‌اش جوانه بزند، رشد بکند و گل بدهد.

روزها گذشت، ولی هیچ جوانه‌ای در گلدان او نروید.

پینگ که خیلی نگران بود، دانه‌ها را در گلدان بزرگ‌تری کاشت. سپس خاک گلدان را عوض کرد.

چند ماه دیگر هم گذشت؛ ولی باز اتفاقی نیفتاد.

روزها پشت سر هم آمدند و رفتند تا اینکه بهار از راه رسید. همه‌ی بچه‌ها بهترین لباس‌های خود را پوشیدند و گلدان‌هایشان را برداشتند تا پیش امپراتور بروند.

پینگ با شرمندگی و در حالی که گلدان خالی در دست داشت، فکر می‌کرد بچه‌ها به او خواهند خندید؛ چون تنها او نتوانسته بود دانه‌های گل را پرورش بدهد.

یکی از دوستان پینگ که گلدان بزرگش پر از گل بود، جلوی در خانه، او را دید و گفت: «ببین من چه گل‌هایی پرورش داده‌ام. مطمئن باش که هیچ وقت نمی‌توانی جانشین امپراتور شوی.»

پینگ با غصه گفت: «من بهتر و بیشتر از تو، از گلدانم مواظبت کرده‌ام، ولی نمی‌دانم چرا دانه‌ها رشد نکردند.»

پدر پینگ، از داخل حیاط، حرف‌های آنها را شنید و گفت: «پسر، تو زحمت خودت را کشیده‌ای. بهتر است با همین گلدان پیش امپراتور بروی.»

پینگ با گلدان خالی به طرف قصر امپراتور راه افتاد. آن روز، قصر امپراتور خیلی شلوغ بود. همه‌ی بچه‌ها با گلدان‌هایی پر از گل‌های زیبا در قصر جمع شده بودند، به این امید که به جانشینی امپراتور انتخاب شوند.

امپراتور به آرامی قدم می‌زد و یکی یکی گلدان‌ها را با دقت نگاه می‌کرد. حیاط قصر پر از گل‌های قشنگ و خوشبو شده بود، ولی امپراتور اخم کرده بود و یک کلمه هم حرف نمی‌زد.

سرانجام نوبت به پینگ رسید. امپراتور مقابل او ایستاد. پینگ با خجالت، سرش را پایین انداخته بود و انتظار داشت امپراتور با دیدن گلدان خالی، او را سرزنش کند.

امپراتور از او پرسید: «چرا با گلدان خالی آمده‌ای؟»

پینگ با گریه گفت: «من، دانه‌ای را که شما داده بودید، کاشتم و هر روز به آن آب دادم؛ اما جوانه نزد. آن را در گلدان بزرگ‌تر و خاک بهتری کاشتم؛ اما باز هم جوانه نزد. یک سال از آن مواظبت کردم؛ ولی اصلاً رشد نکرد. برای همین، امروز با گلدان خالی آمده‌ام.»

امپراتور وقتی این حرف‌ها را شنید، لبخندی زد و دستش را روی شانه‌ی پینگ گذاشت. بعد رو به دیگران کرد و با صدای بلند گفت: «من، جانشین خودم را انتخاب کردم، نمی‌دانم شما دانه‌ی این گل‌ها را از کجا آورده‌اید؛ چون

دانه‌هایی را که من به شما داده بودم، پخته بود و امکان نداشت که سبز شوند و رشد کنند.
من، پینگ را برای درستکاری و شجاعتش تحسین می‌کنم. پاداش او این است که جانشین من و
امپراتور این سرزمین شود.»

گل‌دان خالی ■ نویسنده: دمی ■ مترجم: نورا حق پرست

درک و دریافت

- ۱ امپراتور در چه فصلی دانه‌ی گل‌ها را به بچه‌ها داد؟ از کجا فهمیدید؟
فصل بهار، زیرا پس از یکسال دوباره در فصل بهار بچه‌ها با گل‌دان‌هایشان نزد امپراتور رفتند
 - ۲ اگر شما جای پینگ بودید، چه می‌کردید؟ من هم همان کار را می‌کردم و با گل‌دان خالی نزد امپراتور می‌رفتم
 - ۳ چرا با وجود اینکه گل‌دان‌ها، پر از گل‌های خوش بو و زیبا بودند، امپراتور خوشحال نبود؟
چون امپراتور می‌دانست هیچ کدام از دانه‌ها سبز نمی‌شود و فهمیده بود همه دروغ می‌گویند
 - ۴ دلیل نگرانی پینگ چه بود؟ او فکر می‌کرد از عهده پرورش گل برنیامده و امپراتور او را سرزنش خواهد کرد
 - ۵ پینگ چه کارهایی انجام داد تا دانه‌ها به خوبی رشد کنند؟ به ترتیب بیان کنید.
گل‌دان را با خاک مناسب و خوب پر کرده بود - دانه‌ها را با دقت در آن کاشت - گل‌دان را در افتاب گذاشت - هر روز به گل‌دان آب میداد
 - ۶ با توجه به متن، جمله‌ها را به ترتیب رویدادها شماره‌گذاری کنید.
- ۳ امپراتور، دانه‌های مخصوصی را برای کاشتن و پرورش دادن زیباترین گل به بچه‌ها داد.
- ۵ امپراتور، شجاعت و راست‌گویی پینگ را تحسین کرد.
- ۴ امپراتور می‌خواست جانشینی برای خود انتخاب کند.
- ۴ همه‌ی بچه‌ها به جز پینگ، با گل‌دان‌های زیبا در قصر جمع شدند.
- ۱ همه‌ی مردم چین به گل‌ها و گیاهان علاقه‌ی زیادی داشتند.

حکایت زیرکی

مردی مقداری زر داشت و چون به کسی اعتماد نداشت، آن را بُرد و زیر درختی دفن کرد. بعد از مدتی بیامد و زر طلبید، بازنیافت و با هر کس که گفت، هیچ کس درمان نداشت. او را به حاکم نشان دادند. پس نزد او رفت و چگونگی را بیان کرد. حاکم فرمود: «تو بازگرد که من فردا زر تو حاصل کنم!» آن گاه، حاکم طبیب را نزد خود خواند و گفت: «ریشه‌ی فلان درخت، چه دردی را درمان می‌کند؟» گفت: «فلان درد را.» حاکم از جمله‌ی طبیبان شهر بیرسید که «در این روزها چه کسی از فلان درد، شکایت کرد و شما او را به فلان درخت، اشارت کردید؟» یکی گفت: «یک ماه پیش، مردی بیامد و از آن درد شکایت کرد. من او را به آن درخت، اشارت کردم.» پس، حاکم کس فرستاد و آن مرد را طلبید و به نرمی و درشتی زر را بستند و به صاحب زر، باز داد!

بازنویسی از جوامع الحکایات، محمد عوفی

پیام این حکایت، با کدام یک از مثل‌های زیر، ارتباط دارد، دلیل انتخاب خود را توضیح دهید.

- نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود.
 دروغ گو، دشمن خداست.
- پیش‌غازی و معلق بازی.
 * بار کج به منزل نمی‌رسد.

زیرا فردی که زر را برداشته بود تصور می‌کرد کسی متوجه نمی‌شود اما پس از مدتی مجبور شد زر را به صاحبش برگرداند

والدین و مربیان گرامی

- محصولی که در دست دارید دارای مجوز نشر و ثبت شده در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌باشد.
- در صورت کپی برداری، فروش، ارسال، برداشتن لوگو یا انتشار آن برای دیگران، طبق قوانین جرایم رایانه‌ای با شما برخورد خواهد شد و شما موظف به جبران خسارات وارده به انتشارات مشق آنلاین خواهید بود.
- مربیان و مدارس مجاز به حذف لوگو مشق آنلاین از محصولات **نیستند** لذا می‌توانیم در صورت خرید قانونی از سایت مشق آنلاین، لوگو درخواستی شما را طبق نظر شما به صورت رایگان در محصولات قرار دهیم.

نمادها و صلاحیت‌ها

